

# Boekbesprekingen

André le Gall: *Vaders van nu*. Visies op de crisis van het vaderschap. – H. Nelissen, Bloemendaal 1976. – Ned. vert.: Vertaalgroep Adm. Centr. Bergeijk. – 180 blz. – f 22,50. – ISBN 90.244.0609.9. –

Met de vaders zitten wij sedert Freud wel in de clinch en het zou interessant zijn de vaderbeelden van jongeren te leren kennen, die opgroeiden in een matriachale maatschappij, in een ethnologische wereld waar de wereld van de vrouw en die van de man gescheiden blijven, behalve voor geslachtsverkeer en enige specifieke ritualiteiten. Ik denk aan mijn ervaringen op Jamaica met zijn vrouwkinderen-wereld naast de man-jongens-boven-12-jaar-wereld. De sterk verminderde belangrijkheid van enig vaderbeeld is aan de orde, waar die vader niet als een constante optreedt. Ten goede noch ten kwade is er soms een bekendheid met het bestaan van vaders bij anderen. De vaderrol wordt moeilijk speelbaar als er geen beeld geweest of aanwezig is. Om van de clochards e.a. maximaal verwaarloosden te zwijgen. En – wat komt er van moederschap terecht bij de meisjes wier moederschap uit eigen inventie gedistilleerd moet worden? – Verder mis ik allereerst bij de freudiaan LeGall een positie-bepaling tegenover Mitscherlich's Vaterlose Gesellschaft, dat in 1963 verscheen maar zijn weg kennelijk niet gevonden heeft naar de overigens zeer lezenswaardige LeGall. Natuurlijk was 't fijn in Freud een alibi aangewezen te krijgen voor een protestgeneratie, maar voor LeGall was dat geen motief. Hij is geen protesteerder maar een eerlijke freudiaan plus een onderwijsinspecteur. 'Aan het vaderbeeld worden allerlei andere model-beelden toegevoegd' en, zo vreest LeGall met Campailla en Erikson: nu dreigt 'in dit stadium . . . de verwarring van het kind ten aanzien van zijn eigen rol'. En nu zouden, meent LeGall 'de jongeren onderbewust of rechtstreeks de modellen die van buiten op hen afkomen moeten confronteren met een vadermodel. Dit vadermodel dient wel het recht van prioriteit te hebben, evenwel niet meer het goddelijk recht, maar het psychologisch recht, dat verworven en waargemaakt is' (p. 115).

Het moet ontzettend zijn maar in 1924 kunnen we dat al heel duidelijk in Spranger's Psychologie des Jugendalters vinden. Men zie zijn hoofdstuk over Das Hineinwachsen des Jugendlichen in der Gesellschaft. Alleen: beter uitgewerkt en praktisch-pedagogisch iets minder argeloos. Maar, wellicht zijn wij ook in Duitsland weer terug bij de romantiek van de pubescent, en niet alleen in Frankrijk – waar nu toch echt wel eens een stuk emancipatie der jongeren, zij 't met driekwart eeuw vertraging – mocht opkomen. En dus: mogen wij er Spranger eigenlijk niet bijhalen: de totale cultuurhistorie van het mensworden en menszijn is in de landen van Europa, van het nabije en het verre westen, aan de voor- en de achterkant van de kommunistische muur aan de orde. Een 'ontwikkelingspsychologisch' probleem is dat in de tweede, een kultuursociologisch-historisch probleem in de eerste plaats. LeGall geeft ongetwijfeld een interessante discussiebijdrage maar op op een véél te beperkte vooronderstelling. Wat niet wegneemt dat een geschoolde en goed geïnformeerde lezer de nodige discussie-stof vindt in het derde gedeelte (De Nieuwe Vaderrol) en vooral in de educatieve variabelen en de probleemgevallen die er aan de orde komen. Te meer omdat wij er de autoriteit van de vader, mede in overeenstemming met Sutter en Luccioni weer in ere hersteld op de voorgrond zien treden. Het boek eindigt met de heerlijke droom over wat die nieuwe vaders wel niet allemaal voor goeie opvoeders zullen zijn! Nee: maar; wat die wel zouden kunnen: 'nieuwe' en 'soepele' 'methoden', die 'zekerheid' zullen verschaffen in 'Aanwezigheid' en 'Woord'. En ze zullen 'volledig geaccepteerd' worden' . . . Welnu: van mij hoeft dat niet en ik geloof dit ook niet.

M. J. Langeveld

Dr. G. van Goor-Lambo: *Wat wordt er van dat kind?* Een follow-up onderzoek van 220 pedagogisch instituutsschoolkinderen. – VII van: Verhandelingen uit het Gemeentelijk Pedotherapeutisch Instituut te Amsterdam. – Tjeenk Willink, Groningen 1975. – 250 blz. f 36,-.

'Veel oudleerlingen zeiden, dat ze achteraf bekeken liever in de hogere groepen een meer eisende aanpak, ook op leergebied, hadden gehad. Er was veel waardering voor leerkrachten die er "alles uithaalden wat er in zat". Dit is

wel iets – gaat de schrijfster voort – waarvan de school zich voortdurend bewust zal moeten zijn, evenals van het feit, dat vooral de organisch-cerebraal gestoorde kinderen een grote behoefte aan structuur hebben. Men kan zich afvra-

gen of ook in de lagere en middengroepen geleidelijkaan wat meer eisen gesteld zouden kunnen worden dan tot op heden gebeurt.' Een uitspraak en een samenvatting, die ons geheel gegrond en juist voorkomt. Niet minder dan de opmerking op dezelfde blz. 203, dat de organisch-cerebraal gestoorde kinderen na een ochtend van redelijk aanpakken, 's middags vaak te moe zijn voor een zelfde inzet, al kunnen ze dan lichter werk nog wel aan. In dit verband valt ook de gegronde opmerking, dat het eigenlijk niet zou mogen voorkomen, dat aan Pedagogische Instituutsscholen leerkrachten aangesteld worden die de B.O.-opleiding niet of nog niet gevolgd hebben. Ook zou uitbreiding van het begeleidingsteam met een of meer orthopedagogen nodig zijn. In het verband van het succes met de dyslektische kinderen, waarvan toch altijd 87,5% op een vaardigheidsniveau geholpen kunnen worden, waarmee zij zich in de praktijk kunnen helpen, wordt de opleidingskwaliteit der leerkrachten alleen maar nog belangrijker. Aangezien nu bovendien blijkt, dat de persoonlijkheids- en de gedragsproblematiek een veel ongunstiger invloed heeft op

de prognose dan de leerproblematiek (vgl. blz. 191), valt opnieuw een sterke nadruk op de pedagogische en klinisch-pedagogische aspecten van de leerkrachten en van hen die hen terzijde staan, naast de orthopedagogische en – uiteraard – op de medische. – Bij dat al blijkt de prognose van de school – i.c. de Van Detschool (p. 131) – nog van sterkere voorspellende waarde te zijn dan de diagnose. Uiteraard is dit een aanwijzing voor de betekenis van de scholingservaringen met het kind in kwestie, waarmee opnieuw een bijzondere nadruk komt te liggen op onderwijs en onderwijskwaliteit, resp. -bekwaamheid.

Als geheel dus een informatief en instructief onderzoek voor hen die in deze takken van onderwijs werkzaam zijn. Hoewel wij de diagnostiek ontmoeten in de casus-groeperingen en de beoordeling daarvan als feit aangenomen moet worden, kan men redelijkerwijs niet verwachten, dat daarop dieper wordt ingegaan.

M. J. Langeveld

Max Liedtke: *Pestalozzi*. – Wereldvenster, Baarn 1976, Nederlandse vert. door H. Walter. – 203 blz. – f 19,50. – ISBN 90.293.0903.2. –

Het is zeer verheugend, dat wij door deze goede vertaling een goed en voor velen zeer leesbaar boek over Pestalozzi nu in het Nederlands hebben. Levensgeschiedenis, denk-ontwikkeling en de voortgang in praktisch pedagogisch werk van Pestalozzi zijn om verschillende redenen zeer waardevol. De afloop van het feudale regiem in West-Europa, de opkomst van de industrie, de overgang van arbeiders van de landbouw naar de industrie, enz., het zijn – stellig ook voor hen die zich voor het marxisme interesseren – zaken die in leven en werken van Pestalozzi duidelijk naar voren komen. Terecht is dit boek dan ook geplaatst in de Imago-reeks, die biografieën van 'denkers en doeners' wil publiceren, die het beeld van onze wereld beïnvloed hebben. Reeds Friedrich Delekat had in zijn boek over

Joh. Heinrich Pestalozzi, *Der Mensch, der Philosoph und der Erzieher* (2e sterk herziene en uitgebreide druk, Quelle & Meyer, Leipzig 1928), deze aspecten van Pestalozzi's leven en werken belicht. Men verbaast zich dit boek hier alleen in de bibliografie aan het einde en dan nog wel in zijn 1e (niet 2e!) editie genoemd te zien, want de auteur van dit boekje heeft er zeker goed kennis van genomen. Wij kunnen het boek mede daardoor zonder meer aanbevelen, o.a. voor de Pedagogische Akademies, de studie van de Geschiedenis der Opvoedkunde en in het algemeen voor hen die de geestesgeschiedenis van Europa willen leren kennen óók in relatie tot de sociale en economische ontwikkelingen.

M. J. Langeveld

R. Vollmer-Jensen: *Katja, een 'moeilijk' kind . . . en hoe het geholpen werd*. – Dekker & Van de Vegt, Nijmegen 1976. – 80 blz. – f 13,50.

Een verstandige en liefdevolle grootmoeder trekt met een vijfjarige kleindochter op, die duidelijke moeite heeft met andere kinderen en de relatie-vorming. De beschrijving is een soort dagboekje van een aandachtige leek, die zonder zelf agressief of bazig te worden het kind geleidelijkaan over enkele in het gezichtsveld van de ouders, grootou-

ders, enz. constateerbare moeilijkheden heenhelpt. Het is een aardig boekje voor de beginnende klinische-pedagoog om hem wellicht onbekende gedragsvormen en relatie-houdingen in de normale gezinsverhoudingen te leren kennen.

M. J. Langeveld

# Mededelingen

## Inhoud andere tijdschriften

### *Pedagogisch Tijdschrift*

2e jaargang, nr. 4, april 1977

Notities naar aanleiding van voortgezet onderzoek omtrent het 'pygmalioneffect' in het onderwijs, door J. van Bergeijk

De onderwijsvernieuwingsexperimenten in Vlaanderen op nieuwe wegen, door J. Depoortere

De ontwikkeling der universitaire lerarenopleiding in Nederland, door J. H. G. I. Giesbers en C. J. J. A. Morsch

Kroniek en documentatie

Boekbespreking

Ingekomen boeken

Uit andere tijdschriften

### *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*

16e jaargang, nr. 4, april 1977

Studiedag voorjaar 1977

Opvoedingsproblematiek van het astma-patiëntje, een opgave voor de medische pedagoog, door F. Voorhorst-Smeenk en R. Voorhorst

Model voor individueel didactisch onderzoek, door F. A. Kopmels-Bentham

Onderzoek naar de waarde van het Frostig-oefenprogramma en de Frostig-test voor slechthorende en spreekgebrekkige kinderen (I), door A. v.d. Horst en F. IJsseldijk

Weetwinkel 2

Boekbesprekingen

Berichten en reacties

### *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*

16e jaargang, nr. 5, mei 1977

Integratie, door W. ter Horst

Medische didactiek in het astmacentrum, De Haan (België), door M. Devolder en F. Alexander

Opvoedingsproblemen in het gezin en pedagogische hulpverlening, door P. Kousemaker

Boekbespreking

## Ontvangen boeken

Bie D. de, Louwerse C., *Projektonderwijs. Opzetten en uitvoeren van projektonderwijs*, Wolters-Noordhoff, Groningen, 1977, f 18,50

Cramwinckel-Weeda C. J., Rademaker L., Tinbergen J., *Maatschappelijke alternatieven*, Drie opstellen over sa-

menleven, scholing en honorering van de arbeid, Boom, Meppel, 1977

Descartes René, *Over de methode* (vertaling van: Discours de la méthode, 1637), Boom, Meppel, 1977, f 19,50

Duintjer O. D., *Rondom regels*. Wijsgerige gedachten omtrent regelgeleid gedrag, Boom, Meppel, 1977, f 19,50

Feyerabend P., *In strijd met de methode*. Aanzet tot een anarchistische kennis theorie (vertaling van: Against methods, 1975), Boom, Meppel, 1977, f 49,50

Gent B. van, Have T. T. ten, *Andragologie* (2e druk), Samsom, Alphen aan de Rijn, 1977, f 32,75

Gieles Fr., *Groepsleider . . . een vak apart*. Methodisch werken met de leefgroep, Samsom, Alphen aan de Rijn, 1977, f 37,50

Meares A., *Oud en wijs*. Een gids voor verstandig ouder worden, (vertaling van: Why be old? 1975), Het Spectrum, Utrecht, 1977, f 5,95

Schmidt M. H., *Verhaltensstörungen bei Kindern mit sehr hoher Intelligenz*, Hans Huber Verlag, Bern, 1977, Zw.Frs. 29,—

Vlaskamp F. J. M., Carpay F. P., Westerlaak J. M. van, *Beroepskeuze en beleid*, Instituut voor Toegepaste Sociologie, Nijmegen, 1977, f 15,—

Vroede M. De, e.a. *Bijdragen tot de Geschiedenis van het Pedagogisch Leven in België in de 19e en 20ste eeuw*. Deel III. De periodieken 1896-1914 Seminarie voor Historische en voor Vergelijkende Pedagogiek te Gent en Seminarie voor Historische Pedagogiek te Leuven, 1976

Way B., *Vorming door drama* (vertaling van: Development through drama, 1967) Wolters-Noordhoff, Groningen, 1977, f 22,50

## Ontvangen rapporten

Van de Werkgroep Verkeerskunde der R.U., te Groningen, Postbus 14, Haren (Gr.) ontvangen:

Everts Chr., *Inventarisatie van leer- en hulpmiddelen m.b.t. verkeersonderwijs in Nederland*, WR-75-02

Molen H. H. van der, *Verkeersveiligheidseducatie voor kinderen: probleemanalyse en onderzoeksplan*, VK-75-08

Molen H. H. van der, *Observational studies of children's road crossing behaviour: a review of the literature*, VK-76-06

Rothengatter T., *Verkeerseducatie in oefenplaatsen. Literatuuroverzicht*, VK-76-05